

Київський національний університет культури і мистецтв

КАФЕДРА ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ І ЖУРНАЛІСТИКИ

Силабус освітньої компоненти

Назва компоненти: **Професійна етика журналіста**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Спеціальність: **061 Журналістика**

Освітньо-професійна програма: **Журналістика**

Сторінка компоненти в Moodle:

<https://elearn.knukim.edu.ua/course/view.php?id=4089>

Сторінка компоненти в електронній бібліотеці:

<http://91.217.179.170:9100/libr/DocSearchForm>

Кількість кредитів ECTS: **3**

Форма семестрового контролю: **залік**

Викладач: **Савенко Олександр Миколайович**, Заслужений журналіст України, доцент з/н.

Опис освітньої компоненти

«Професійна етика журналіста» – обов'язкова освітня компонента навчального плану.

Мета: формування і закріплення у майбутнього медіафахівця високої професійності на базі моральної свідомості та культури, вироблення у нього навичок, готовності і здатності до самостійного морально-етичного вибору у різного роду, характеру і плану суспільних, соціальних, життєвих і редакційно-виробничих обставинах і ситуаціях.

Завдання:

- ознайомлення здобувачів освіти з основними міжнародними, національними, корпоративними нормативно-кодифікаційними документами, що визначають основні професійно-моральні вимоги до журналістської праці PR-ників та медійників;
- вивчення сучасних стандартів прав людини, відмінність та спільність міжнародних та європейських підходів;
- визначення правозахисних аспектів етичних стандартів журналіста;

окреслення сучасних професійно-етичних та моральних проблем українських мас-медіа;

- окреслення й усвідомлення пріоритетних питань підвищення обізнаності населення у сфері прав людини, рівності та недискримінації, активізація усвідомленого розуміння ЗВО про необхідність посилення загальної чутливості медіа до соціальних і життєвих проблем і клопотів національних меншин та вразливих соціальних груп;
- оперування й вільне володіння термінологією, правильне використання й ужиток основних понять «етика», «професійна /корпоративна етика», «мораль», «моральна свідомість», «моральна діяльність», «дискримінація», «дифамація», «гендер», «ЛГБТ», «мова ворожнечі», «патологічний текст», «універсальний дизайн», тощо;
- вироблення уміння і навичок визначення ступеня достатності функціонування інформації про права людини в суспільстві загалом, у конкретних сучасних ЗМІ;
- забезпечення осмисленого розуміння здобувачами освіти основ журналістської етики та складових професійної моралі журналіста – професійного обов'язку, професійної відповідальності, професійної совісті, професійної честі, професійного авторитету;
- формування культури недискримінації й толерантності майбутніх журналістів;
- натренування сталої звички дотримання етичних журналістських стандартів у будь-якій сфері журналістської діяльності.

Основні результати навчання та компетентності, відповідно стандарту вищої освіти та освітньої програми

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувачі вищої освіти повинні набути такі програмні компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні морально-етичні проблеми в мас медійній сфері, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується постійною зміною та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні компетентності (фахові, предметні):

СК02. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.

СК04. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК05. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з питань журналістики, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Програмні результати навчання:

РН01. Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.

РН11. Брати продуктивну участь у розробленні проєктів документів, що регламентують діяльність в усіх сферах журналістики, обґрунтовувати суспільну потребу в їх прийнятті, прогнозувати результати їх впливу на суспільство.

РН12. Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проєкти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів

Передумови вивчення освітньої компоненти

Освітня компонента «Професійна етика журналіста» пов'язана із освітніми компонентами циклу професійної теоретичної та практичної підготовки і загалом слугує підсумком вивчення таких компонент: «Практика журналістської діяльності», «Психологія», «Жанри журналістики», «Соціальні комунікації».

Тематичний план освітньої компоненти

Розділ 1. Журналістська етика, моральна, етична та правова відповідальність журналіста у сучасних соціокультурних умовах

Тема 1.1. Етика як наука. Предмет, понятійний апарат, об'єкт та основні завдання освітньої компоненти «Професійна етика журналіста». Поняття журналістської корпоративної етики й моралі.

Тема 1.2. Основні стандарти журналістські професійної діяльності. Правозахисний аспект етичних стандартів журналіста. Джерела журналістської етики. Практика регулювання морально-професійних завдань.

Тема 1.3. Найвищі моральні цінності людини як базис творчості журналіста. Загальні етико-моральні вимоги, категорії і принципи журналістської діяльності у процесі роботи з інформацією.

Тема 1.4. Етичні норми і право інтелектуальної власності. Проблема плагіату та відповідальність за порушення авторських прав. Корупційні медіапрактики.

Розділ 2. Гуманізм та правозахисний аспект – чільні складові етичних стандартів журналіста і сенси журналістської праці

Тема 2.1. Мова ворожнечі, моральна, етична та кримінальна відповідальність журналіста. Фрейми, фреймування і морально-етичні принципи. Моральна оцінка розпалюванню ксенофобії та провокуванню моральної паніки.

Тема 2.2. Правозахисний аспект етичних стандартів журналіста Журналістика і дискримінація. Культура толерантності в суспільстві й журналістиці.

Тема 2.3. Професійна діяльність журналіста і приватне життя людини. Поняття «публічна персона», правові й етичні аспекти висвітлення приватного життя публічних осіб. Дифамація з позицій професійної етики і моралі.

Тема 2.4. Вразливі групи суспільства у медійному дискурсі. Квінтесенція етичності у висвітленні їхньої проблематики та процесу спілкування з ними. Заключні висновки вивчення освітньої компоненти «Професійна етика журналіста».

Система та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка рівня знань здобувача з освітньої компоненти передбачає комплексне врахування результатів поточного контролю (сума накопичених балів впродовж вивчення ОК) та семестрового контролю.

Контроль якості знань здобувачів проводиться через визначення форм і методів поточного контролю з освітньої компоненти та критеріїв оцінювання знань здобувачів за кожен вид навчальної роботи (під час вивчення ОК); форм і методів семестрового контролю з освітньої компоненти та критеріїв оцінювання знань здобувачів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти
90–100	A	здобувач демонструє повне розуміння навчального матеріалу, здатний самостійно та з аргументами представляти його під час усних презентацій та у письмових роботах, детально аналізуючи як теоретичні, так і практичні аспекти з використанням як обов'язкових, так і додаткових джерел, ефективно виконав комплексне практичне завдання на заліку.
84–89	B	здобувач демонструє гарне володіння навчальним матеріалом і здійснює його обґрунтоване представлення під час усних виступів та письмових робіт, зосереджуючись на ключових аспектах теоретичних та практичних питань за допомогою обов'язкових текстів і успішно реалізував обов'язкове практичне завдання для фінальної оцінки.

74–83	C	здобувач продемонстрував розуміння матеріалу курсу в межах його програми, здійснив часткове виконання практичних та самостійних завдань і ефективно виконав практичне завдання, призначене для фінальної атестації.
66–73	D	здобувач виявив недостатнє розуміння матеріалу, передбаченого програмою курсу, та здійснив лише часткове виконання практичних робіт і завдань для індивідуальної роботи і не зміг повністю виконати практичне завдання, що було вимогою для завершення курсу.
61–65	E	здобувач освоїв лише деякі аспекти програми навчального курсу, показує недостатнє розуміння більшості матеріалів, що були предметом вивчення. Він реалізував лише обмежену кількість практичних завдань та завдань для індивідуальної роботи і не зміг повністю виконати практичне завдання, призначене для підсумкового контролю.
21–60	FX	здобувач не показав достатнього розуміння програми навчального курсу, зробив серйозні помилки, які вказують на недостатність або поверховість знань. Здобувач не виконав жодного з індивідуальних завдань, що були частиною освітньої програми. Втім, йому може бути надана можливість перескласти завдання підсумкового контролю.
0–20	F	присуджується оцінка здобувачу, який показав нерозуміння теоретичних аспектів програми навчального курсу, не реалізував жодного з завдань для самостійної роботи, встановлених у рамках освітнього процесу, та не був присутнім на жодному занятті. Такому здобувачеві необхідно знову пройти навчання та опанувати матеріал курсу.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за видами поточного контролю подаються у таблиці.

Система розподілу балів у межах різних видів поточного контролю

Види контролю	Максимальне значення балів
Активність на аудиторних заняттях	5
Виконання практичних робіт	10
Виконання завдань самостійної роботи	5
Написання контрольних робіт	5
Сума накопичених балів <i>P_з</i>	25

Кількість балів за складання заліку

Тестування	2×25=50 балів
Практичне завдання	25 балів
Максимальна оцінка за залік <i>P_с</i>	75 балів

Семестрова оцінка з освітньої компоненти розраховується за формулою:

$$ПО = Рз + Пс,$$

де ПО – семестрова оцінка з ОК (max=100);

Рз – сума накопичених балів за результатами вивчення ОК (max=25);

Пс – кількість балів за складання заліку (max=75).

Семестрова оцінка з освітньої компоненти вноситься до відомості обліку успішності та індивідуального навчального плану здобувача освіти.

Технічне і програмне забезпечення

Ноутбук або персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, рубіжний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом компоненти та виконання передбачених видів освітньої діяльності: стандартні офісні програми (Word, Excel, PowerPoint).

Політика вивчення освітньої компоненти

Освітня компонента «Професійна етика журналіста» передбачає аудиторну роботу в колективі та самостійну роботу.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Подача навчального матеріалу під час лекційних занять здійснюється з використанням мультимедійних засобів (проекування на екран в аудиторії). Практичні заняття включають як індивідуальну так і командну роботу. Створюються умови для взаємодії і діалогу між здобувачами освіти та викладачем.

За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному (онлайн) режимі.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Завдання, які не виконані у встановлений термін, оцінюються викладачем нижчими балами.

Під час роботи над завданнями не дозволяється порушувати академічну доброчесність: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.

Списування під час контрольних робіт та заліку заборонено (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Рекомендовані джерела інформації

Публікації науково-педагогічного працівника за темою освітньої компоненти

1. Савенко О.М. (у співавт. з Савенко Т.Д.). Дидактична доцільність використання прийомів рольового програвання для навчання студентів немовного вишу усним публічним виступам. *Громадсько-політична діяльність М.С. Грушевського в міжнародному вимірі (до 155-річчя від дня народження)*. Матеріали ІV Міжнародної очно-дистанційної науково-практичної конференції (23-24.09.21., НУБІП, м. Київ). Київ, 2021. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/zbirnik_konf_grush_23-24.09.2021_na_sayt_2.pdf
2. Савенко О.М. (у співавт. з Савенко Т.Д.). Про деякі психолого-лінгвістичні основи навчання уміння вести діалог. *Modern research in world science: I International scientific and practical conference* (17-19.04.22 р., м. Львів). Lviv, Ukraine, 2022. Pp. 1043-1047. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-17-19.04.22.pdf>
3. Савенко О.М. (у співавт. з Савенко Т.Д.). Інтерв'ю як прийом активізації мовленнєвих навичок. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку* : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 листопада 2022 р., м. Харків). Харків, ХДАК, 2022) С.431-433. <http://rio-khsac.in.ua/konfer.html>
4. Савенко О.М. (у співавт. з Савенко Т.Д.). Роль самостійної роботи у формуванні творчого мислення та розвитку креативності студентів як майбутніх фахівців. *Образи сучасності в гуманітарному знанні*. Матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (27.10.23, м. Київ, ДТЕУ). <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=44600>
5. Савенко О.М. «Велике переселення» аудиторії з телебачення в онлайн. Зміни в національному інформаційному просторі на фоні повномасштабної війни росії проти України. Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики : Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 12–13 трав. 2023 р. / М-во освіти і науки України ; Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С.106-111. <https://drive.google.com/file/d/13A9NtBymv4jyxKEYf9qXaZSakt1tGpXw/view>
6. Савенко Олександр. Закон України «Про медіа»: історія ухвалення, позитиви, недоліки, перестороги. – Український інформаційний простір. 2023. №12. С.55-70. <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/291165/284722>
7. Савенко О.М. Повномасштабна російська агресія проти України: зміни в архітектоніці інформаційного простору держави. Доповідь. Матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (27.10.23, м. Київ, ДТЕУ). <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=44600>

Основна література

1. Андрушко І. П. Категорія «публічний інтерес» у конституційному праві: поняття та зміст. Часопис Київського університету права. 2011. №. 4. С. 137-142.
2. Бацюкова С., Виртосу І. Адвокаційна журналістика: світовий та український досвід: посібник для журналістів з активною громадянською позицією. Луганськ, 2013. 70 с.
3. Бондаренко І. С. Журналістська етика: навч.-метод. посібн. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» на пряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 107 с.
4. Грушова А. Т. Проблема прав людини в контексті глобалізаційних процесів. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 40 (частина II). Київ, 2003. С. 31- 34.
5. Дотримання прав вразливих груп населення (наркозалежні та працівники комерційного сексу) у діяльності правоохоронних органів: аналіт. звіт за результатами дослідження / авт. кол. Ю. Белоусов, З. Швець, В. Семенюк, В. Чупров, С. Швець. Київ : Паливода А.В., 2016. 96 с.
6. Журналістська етика: посібник для підготовки до державного іспиту/ авт. кол. за ред. В. П. Мостового та В. В. Різуна. Київ, ТзОВ «ЗН УА», 2014. 224 с.
7. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми / уклад. Т. Петрів та ін.; ред. О. Бондаренко, М. Гаврилюк. Київ : Нічлава, 2006. 100 с.
8. Етична журналістика: короткий посіб. за матеріалами тренінгів «Вивчення стандартів журналістської етики» / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд «Відродження», Агентство з міжнародного розвитку США. Черкаси : Медіапрофесіонал, 2007. 56 с. (Відкритий фонд для ЗМІ – Україна).
9. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика: підручник. Київ : Вища школа, 2007. 237 с.
10. Корню Д. Етика засобів масової інформації; пер. з фр. С. Гринцевич. Київ : К.І.С., 2004. 130 с.
11. Кузнецова О. Д. Журналістська етика та етикет: основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень. Львів : Світ, 1998. 412 с.
12. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналістів: посібник. Львів : ПАІС, 2007. 246 с.
13. На захисті суспільних інтересів: посібник для правників та правозахисників. Київ : Атіка, 2009. 416 с.
14. Права людини в Україні: точка відліку: базове дослідження з прав людини / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, ГО «Центр інформації про права людини», ПРООН в Україні, Уповноважений ВР України з прав людини. Київ, 2016 . 350 с.
15. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 351 с.

16. Різун В. До постановки наукової проблеми про особливий статус медіакомунікацій (масового спілкування) в системі соціальних комунікацій [Електронний ресурс]. Інститут журналістики: [сайт] / Електронні дані. Київ, 2012. Режим доступу: http://journlib.univ.-kiev.ua/Do_postanovky_problemy.pdf(дата звернення ті). – Назва з екрана.
17. Шендеровський К. та інші. Медіакомунікації та соціальні проблеми : Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / упор., ред. К. Шендеровського / Київ. нац. ун-т; Ін-т журналістики. Київ, 2012. 288 с.
18. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.; під заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2017. 308 с.

Допоміжна література

1. Вінник О. М. Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних та приватних інтересів господарських товариств : автореф. дис. д-ра юрид. наук. Київ, 2004. 32 с.
2. Виртосу І. Як розповідати про людей з інвалідністю: поради для журналістів / Профстандарт / Медіаетика // Медіаосвіта. Електронні дані. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/yak_rozpovidati_pro_lyudey_z_invalidnistyu_poradi_dlya_zhurnalistiv/ – Назва з екрана.
3. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за загальною редакцією Маєрчик М., Плахотнік О., Ярманової Г. Київ : Критика. 2014.
4. Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини: версія, адаптована для дітей та підлітків / М. Алексієнко, К. Шендеровський. Київ : Жіночий консорціум України, 2011. 38 с.
5. Кампанія проти дискримінації. – Електронні дані. Режим доступу: <http://www.discrimi.net/> – Назва з екрана.
6. Медіа і права дитини. Посібник для журналістів, створений самими журналістами (Українська версія розроблена МГО «Інтерньюз-Україна» в 2009р.)/Головна// ЮНІСЕФ в Україні [сайт]. Режим доступу: <http://www.unicef.org/ukr/> – Назва з екрана.
7. Методичний посібник для представників ЗМІ щодо співпраці з органами та установами Державної пенітенціарної служби України / упоряд. А. Мукшименко та ін. Київ : Паливода А.В., 2011. 92 с.
8. Назустріч високим стандартам журналістики в громадському секторі України // Гурт [сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.gurt.org.ua/gurt/projects/media/> – Назва з екрана.
9. Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи. Київ : Проект «Без Кордонів» ГО «Центр «Соціальна Дія», 2015.
10. Моніторинг місць несвободи в Україні: стан реалізації національного превентивного механізму. Доповідь за 2015 рік / Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Київ, 2016. 180 с.
11. Хлистун Г. Ю. Етика засобів масової інформації в сучасних політичних

- умовах: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / Хлистун Ганна Юріївна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних віносин. Київ, 2005. 20 с.
12. Ширченко Я.І. Журналістська етика: проблеми і концепції (світовий та вітчизняний досвід): автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Ширченко Ярослава Іванівна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут журналістики. Київ, 2008. 16 с.
 13. Brandeis, L. The Opportunity in the Law, available at: [http://www.minnesotalegalhistoryproject.org/assets/Brandeis%20-%20%20\(1905\).pdf/](http://www.minnesotalegalhistoryproject.org/assets/Brandeis%20-%20%20(1905).pdf/).
 14. Feagin, J., (2011). Racial and Ethnic Relations. Ninth edition. Upper SaddleRiver: Prentice-Hall.
 15. Forster, C., Jivan, V., (2008). Public Interest Litigation and Human Rights Implementation: The Indian and Australian Experience, Asian Journal of Comparative Law, Volume 3, Issue 1, Article 6, DOI: 10.2202/1932-0205.1068.
 16. Rekosh, E., (2008). Constructing Public Intertst Law: Transnational Collaboration and Exchange in Central and Eastern Europe, Journal of International Law and Foreign Affairs, Volume 13, Spring, Number 1, pp. 56-97.
 17. Wirth, L. Morale and Minority Groups, American Journal of Sociology, Vol. 47, No. 3 (Nov., 1941), pp. 415-433, available at: <http://www.jstor.org/stable/2769291>.

Нормативні документи

1. Декларація принципів поведінки журналістів, прийнята на II Всесвітньому Конгресі Міжнародної федерації журналістів (Бордо, 25-28 квітня 1954 р.), зі змінами, внесеними XVIII всесвітнім Конгресом МФЖ (Хельсингбор, 2-6 червня 1986 р.).
2. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, №1706-18, ред. від 20.04.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
3. Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, №5207-17, ред. від 30.05.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
4. Закон України “Про інформацію”, №2657-12, ред. від 01.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
5. Закон України “Про національні меншини в Україні”, №2494-12, ред. від 12.12.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
6. Закон України “Про соціальні послуги”, №966-15, ред. від 21.02.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
7. Зasadничі принципи функціонування Ради німецької преси. Публіцистичні принципи (Кодекс преси).
8. Кодекс етики українського журналіста (2013).
9. Конвенція про права осіб з інвалідністю, документ 995_g71, редакція від

- 06.07.2016. URL:http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
10. Міжнародні принципи професійної етики в журналістиці, прийняті на IV Консультативній зустрічі міжнародних і регіональних професійних журналістських організацій під егідою ЮНЕСКО (Париж-Прага, 1983 р.).
 11. Національна стратегія у сфері прав людини, №501/2015, ред. від 25.08.2015 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.
 12. Про підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення, Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1381-2011-%D0%BF>.
 13. Рамкова конвенція про захист національних меншин, документ 995_055, ратифікація від 09.12.1997. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_055.
 14. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Центр інформації про права людини. URL: humanrights.org.ua.
2. Платформа прав людини. URL: <http://www.ppl.org.ua>.
3. Проект “Без кордонів” громадської організації “Центр Соціальна Дія”. URL: <http://noborders.org.ua>.
4. Національна спілка журналістів України (НСЖУ). URL: <http://nsju.org>.

Силабус затверджено
на засіданні кафедри зв'язків
з громадськістю і журналістики
від 27 серпня 2023 року, протокол №1